

Aansprakelijkheid werkgever voor verkeersongeval; art. 7:611, 7:658, 6:248 BW

(Hoge Raad d.d. 01-02-2008; RvdW 2008, 176)

Maasman was in loondienst bij Akzo en op weg naar een zakenrelatie in Duitsland werd hij aangereden als gevolg waarvan hij whiplash opliep. Hiervoor stelde Maasman de aanrijder aansprakelijk. In verband met het niet dragen van de veiligheidsgordel oordeelde de rechtbank te Arnhem dat er sprake was van 25% eigen schuld. In 2003 werd de schade van Maasman tegen finale kwijting geregeld.

Akzo ontsloeg Maasman in 1999 en hij heeft dit aangevochten. In twee instanties is geoordeeld dat het ontslag niet kennelijk onredelijk was.

In onderhavige zaak vorderde Maasman betaling door Akzo van de schade die voor zijn eigen rekening is gebleven (25%). De grondslag van zijn vordering was art. 7:658 BW en subsidiair art. 7:611 en/of art. 6:248 lid 1 BW. Met betrekking tot de subsidiaire grondslag betoogde Maasman dat het strookt met het stelsel van het arbeidsrecht en de eisen van redelijkheid en billijkheid dat de werkgever de schade die de werknemer in het kader van de uitvoering van zijn werkzaamheden heeft opgelopen, draagt, zelfs indien de werknemer de schade zelf (mede) heeft veroorzaakt, tenzij er sprake is van opzet of bewuste roekeloosheid. Volgens Maasman was er geen sprake van bewuste roekeloosheid en hij stelde dat het ongeval niet is veroorzaakt doordat hij geen gordel droeg. Hij droeg geen gordel omdat hij als gevolg van een traumatische ervaring bang was de auto niet tijdig te kunnen verlaten.

De kantonrechter wees de vordering af, vooral omdat Maasman het risico dat hij liep door geen gordel te dragen heeft aanvaard. Het hof bekrachtigde dit vonnis in hoger beroep, en daarbij overwoog het hof:

1. art. 7:658 BW speelt geen rol omdat Akzo geen hieruit voortvloeiende zorgplicht heeft verzaakt.

Akzo had immers geen zeggenschap over het gebruik door Maasman van zijn eigen auto;

2. ook het nalaten een verzekering te sluiten die de schade van Maasman integraal zou hebben gedekt, vormt geen schending van de in art. 7:658 BW bedoelde zorgplicht. Het gaat immers niet om een aan Maasman ter beschikking gestelde auto, maar om diens eigen auto waarvoor hij zelf verantwoordelijk was. Het feit dat hij de auto vaak gebruikte om naar werkgerelateerde bijeenkomsten te rijden en hiervoor een ruime autokostenvergoeding ontving is onvoldoende specifiek om op grond daarvan een zorgplicht van Akzo aan te nemen;

3. nu Maasman het ongeval overkwam in de uitoefening van zijn werkzaamheden dient Akzo, gezien de aard van de arbeidsovereenkomst en de eisen van redelijkheid en billijkheid als bedoeld in art. 6:248 BW, in beginsel de door hem bij het ongeval geleden en niet door de verzekering gedekte schade te dragen, tenzij er sprake is van opzet of bewuste roekeloosheid;

4. het niet dragen van de gordel levert bewuste roekeloosheid op, waarbij als maatstaf heeft te gelden dat de werknemer zich tijdens het verrichten van zijn onmiddellijk aan het ongeval voorafgaande gedraging bewust is geweest van het roekeloze karakter van deze gedraging. Het is een feit van algemene bekendheid dat het dragen van een gordel tijdens het autorijden het ontstaan van letsel kan voorkomen of in ieder geval het letsel kan verminderen, terwijl het dragen van een gordel wettelijk verplicht is gesteld. Gelet op zijn stellingen was Maasman hiervan op de hoogte, maar heeft hij desondanks de bewuste keuze gemaakt geen gordel te dragen. Dat dit verband houdt met een traumatische ervaring met een te water geraakte auto, komt niet voor rekening van Akzo.

De Hoge Raad zag het anders. Art. 7:658 BW beoogt niet een absolute waarborg te scheppen voor de bescherming van de werknemer tegen het gevaar van arbeidsongevallen. Hieruit volgt dat op art. 7:611 BW geen onbeperkte aansprakelijkheid kan worden gegrond. Het hof oordeelt onder (3.) kennelijk dat de werkgever in gevallen als het onderhavige in beginsel steeds de gehele (resterende) schade van de werknemer moet dragen. Dit kan in zijn algemeenheid niet als juist worden aanvaard.

De risico's van gemotoriseerd verkeer zijn inmiddels goed verzekeraar tegen betaalbare premies. In het licht hiervan is een werkgever gehouden een behoorlijke verzekering te sluiten (of premie c.q. hiervoor financiële middelen ter

beschikking te stellen) voor werknemers wier werkzaamheden ertoe kunnen leiden dat zij als bestuurder van een motorvoertuig betrokken raken bij een verkeersongeval.

De omvang van deze verplichting zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld met inachtneming van alle omstandigheden. In ieder geval zal een behoorlijke verzekering geen dekking hoeven te verlenen voor schade die het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid.

Over de bewuste roekeloosheid zei de Hoge Raad dat het hof onterecht heeft “geobjectiveerd”. De overweging van het hof onder (4.) rechtvaardigt niet zonder meer de conclusie dat sprake is geweest van een zodanig gevaarlijke gedraging dat Maasman onmiddellijk voorafgaand aan het ongeval daadwerkelijk beseftte dat hij zich daarvan in verband met de aanmerkelijke kans op verwezenlijking van het daardoor in het leven geroepen gevaar (van het oplopen van letsel bij een aanrijding) had behoren te onthouden.

De zaak werd terugverwezen naar hof Den Bosch, onder andere om te onderzoeken of een behoorlijke verzekering dekking zou hebben gegeven voor dat deel van de schade dat nu voor eigen rekening van Maasman is gebleven.

Aansprakelijkheid werkgever voor verkeersongeval; artt. 7:611, 7:658, 6:248 BW

(Hoge Raad d.d. 01-02-2008; RvdW 2008, 178)

Kooiker werkte als taxichauffeur in dienst van de Taxicentrale en op 07-10-1994 is de door hem bestuurde taxi bij het oversteken van een onbewaakte spoorwegovergang aangereden door een trein.

Hierdoor liep hij ernstig letsel op en raakte hij volledig arbeidsongeschikt.

Conform de toepasselijke CAO had de Taxicentrale een collectieve ongevallenverzekering afgesloten voor zijn werknemers en daarnaast had de werkgever een inzittendenverzekering afgesloten. Van beide verzekeringen ontving Kooiker uitkeringen.

Kooiker stelde de Taxicentrale op grond van de artikelen 7:658, 7:611 en 6:248 BW aansprakelijk voor zijn schade.

De kantonrechter wees de vordering van de hand. In hoger beroep bevestigde het hof Arnhem het vonnis.

Het hof stelde vast dat de werkgever de in art. 7:658 BW genoemde zorgplicht voldoende is nagekomen.

Met betrekking tot het beroep op art. 7:611 BW merkte het hof op dat (net als bij art. 7:658 BW) met dit artikel niet wordt beoogd een absolute waarborg te scheppen. Onder bepaalde omstandigheden kan goed werkgeverschap met zich meebrengen dat de werkgever aan een werknemer schade vergoedt die deze oploopt tengevolge van een hem in de uitoefening van de werkzaamheden overkomen ongeval (ook wanneer de zorgplicht van art. 7:658 BW niet is geschonden). In onderhavige zaak zijn dit soort omstandigheden volgens het hof niet gebleken. Het hof vond dat de Taxicentrale niet had gehandeld in strijd met de eisen van goed werkgeverschap. Ook zag het hof geen reden om conform art. 6:248 BW de vordering toe te wijzen.

Hierop legde Kooiker de zaak voor aan de Hoge Raad, waarbij hij zich beperkte tot art. 7:611 BW. Hij beriep zich op drie arresten van de Hoge Raad en stelde dat de werkgever zonder meer en zonder beperkingen (afgezien van opzet of bewuste roekeloosheid) aansprakelijk is voor de letselschade die de werknemer lijdt doordat deze in de uitoefening van zijn werkzaamheden een motorrijtuig bestuurt dat betrokken is bij een verkeersongeval.

Hierop antwoordde de Hoge Raad ontkennend. De in art. 7:658 BW neergelegde regeling beoogt geen absolute waarborg te scheppen tegen het gevaar van arbeidsongevallen. Het hof oordeelde terecht dat op art. 7:611 BW niet zonder meer een onbeperkte aansprakelijkheid kan worden gegrond, nu dit niet in overeenstemming is met het stelsel van de wet, in het bijzonder art. 7:658 BW. Er zijn geen andere wettelijke bepalingen die voor zo'n onbeperkte aansprakelijkheid wel de benodigde wettelijke grondslag bieden.

De drie aangevoerde arresten bieden geen soelaas:

- HR 16-10-1992 (NJ 1993, 264) heeft betrekking op schade aan de prive-auto van de werknemer die werd gebruikt in overleg met de werkgever voor bepaalde werkzaamheden. Aansprakelijkheid werd aangenomen met de redenering dat schade aan zo'n zaak ook niet op de werknemer zou kunnen worden afgewenteld als het om een zaak van de werkgever of een derde ging. Voor letselschade heeft dit arrest hooguit indirecte betekenis.
- HR 12-01-2001 (NJ 2001, 253) betrof een werkgever die werknemers liet vervoeren met één van hen (Van der Hoeven) als chauffeur, en nadat zich een ongeval had voorgedaan kregen wel de inzittenden schadevergoeding maar niet de chauffeur. Dit arrest was gegrond op de omstandigheden van het geval.
- HR 09-08-2002 (NJ 2004, 235) betrof werknemer De Bont die door zijn werkgever was aangewezen om met zijn eigen auto het vervoer te regelen van hemzelf en van enkele van zijn collega's. Dit naar een ver van de woonplaats gelegen werkplek. In verband daarmee ontving hij vergoedingen conform de CAO. Dit vervoer werd op één lijn gesteld met vervoer dat plaatsvindt krachtens de verplichtingen uit de arbeidsovereenkomst en in het kader van de uit te voeren werkzaamheden. Daaruit vloeit voort dat de werkgever, gezien de aard van de arbeidsovereenkomst en de eisen van redelijkheid en billijkheid als bedoeld in art. 6:248 lid 1 BW, in beginsel de niet door een verzekering gedekte schade die de werknemer lijdt heeft te dragen behoudens in het (zich hier niet voordoende) geval van opzet
 - of bewuste roekeloosheid van de werknemer. De zaak werd verwezen naar het Hof Den Bosch waar onder meer aan de orde moet komen:
 - of in de door de werkgever uitbetaalde vergoedingen een bestanddeel is begrepen voor de kosten van een casco-, inzittenden- en ongevallenverzekering zoals de werkgever heeft aangevoerd;
 - in hoeverre De Bont heeft begrepen of had moeten begrijpen dat de door hem ontvangen vergoedingen er mede toe strekten de premies van door hem te sluiten verzekeringen te dekken.

Desondanks achtte de Hoge Raad art. 7:611 BW niet zonder belang. De aan het gemotoriseerde verkeer verbonden risico's hebben mettertijd geleid tot een goede verzekeraarbaarheid tegen betaalbare premies. In het licht hiervan moet, in het verlengde van hetgeen is overwogen in de arresten van 2001 en 2002, worden geoordeeld dat de werkgever uit hoofde van zijn verplichting zich als goed werkgever te gedragen, gehouden is zorg te dragen voor een behoorlijke verzekering (of premie c.q. hiervoor financiële middelen ter beschikking te stellen) van werknemers wier werkzaamheden ertoe kunnen leiden dat zij als bestuurder van een motorvoertuig betrokken raken bij een verkeersongeval. De omvang van deze verplichting zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld met inachtneming van alle omstandigheden. In ieder geval zal een behoorlijke verzekering geen dekking hoeven te verlenen voor schade die het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid. Indien de werkgever is tekortgeschoten in zijn verplichting zorg te dragen voor een behoorlijke verzekering is hij jegens de werknemer aansprakelijk voor zover deze hierdoor schade heeft geleden. De door Kooiker geleden schade was in beperkte mate door verzekeringen gedekt. Het hof heeft niet vastgesteld dat deze verzekeringen tezamen genomen een behoorlijke verzekering opleverden. Het feit dat een verzekering voldeed aan de door de CAO gestelde eis is onvoldoende. De zaak wordt verwezen naar hof Den Bosch om te onderzoeken of er sprake was van een behoorlijke verzekering.